

Sygn. akt: I Ns 236/21

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2023 roku

Sąd Rejonowy w Mrągowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Krzysztof Połomski

Protokolant: sekretarz sądowy Milena Ziętak

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2023 roku w Mrągowie

na rozprawie

sprawy z wniosku W. K. (1)

z udziałem J. K. (1), M. K., B. P.
i Z. T.

o stwierdzenie nabycia spadku po W. K. (1)

I. stwierdza, że spadek po W. K. (1) zmarłym dnia 6 marca 2021 roku w miejscowości R., gmina P., ostatnio stale zamieszkałym w miejscowości R., gmina P., w tym wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym położonym w miejscowości R., gmina P., na podstawie ustawy nabyły dzieci spadkodawcy W. K. (1), J. K. (1), M. K., B. P. i Z. T., synowie i córki W. i H. – po 1/5 części każde z nich,

II. stwierdza, że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie,

III. nakazuje ściągnięcie od uczestnika postępowania J. K. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Mrągowie kwoty 1.868,66 zł (jeden tysiąc osiemset sześćdziesiąt osiem złotych i sześćdziesiąt sześć groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt **I Ns 236/21**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca W. K. (1) wniósł o stwierdzenie nabycia spadku

po ojcu W. K. (1), zmarłym dnia 6 marca 2021 roku w miejscowości R., gmina P., ostatnio stale zamieszkałym w miejscowości R., gmina P. na podstawie ustawy. Jako osoby powołane do dziedziczenia oprócz siebie wskazał rodzeństwo, tj. J. K. (1), M. K., B. P. oraz Z. T..

Uczestnik postępowania J. K. (1) wniósł o stwierdzenie nabycia spadku

na podstawie testamentu holograficznego sporządzonego przez zmarłego W. K. (1) (vide: protokół rozprawy z dnia 26.11.2021r. na k. 52-53 akt sprawy).

Wnioskodawca W. K. (1) podniósł, że przedłożony przez J. K. (1) testament nie został sporządzony przez zmarłego W. K. (1). Podał, że w jego ocenie co najwyżej podpis widniejący pod treścią testamentu mógł zostać nakreślony przez spadkodawcę.

Uczestnicy postępowania M. K., Z. T., B. P. również zakwestionowali przedłożony przez J. K. (1) testament, wskazując, iż nie został on sporządzony w całości przez ich ojca.

Sąd ustalił, co następuje:

Spadkodawca W. K. (1), syn S. i L., ostatnio stale zamieszkały w miejscowości R., gmina P. zmarł w dniu 6 marca 2021 roku w miejscowości R., gmina P.. W chwili śmierci był wdowcem. Posiadał pięcioro dzieci: W. K. (1), J. K. (1), M. K., B. P. oraz Z. T.. Innych dzieci, w tym przysposobionych i pozamałżeńskich nie pozostawił. Nikt ze spadkobierców nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. Nikt nie składał oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku po W. K. (1). Dotychczas postępowanie spadkowe po zmarłym nie zostało przeprowadzone. W skład spadku po W. K. (1) wchodzi nieruchomości rolne zabudowane, położone w miejscowości R., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie IV Wydział Ksiąg Wieczysty prowadzi księgę wieczystą numer (...).

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu W. K. (1) – k. 8, odpis skrócony aktu urodzenia W. K. (1) – k. 11, odpis skrócony aktu urodzenia J. K. (1) – k. 12, odpis skrócony aktu urodzenia M. K. – k. 13, odpisy skrócone aktów małżeństwa – k. 14-16, wydruk KW (...) – k. 287-296)

Pomiary cech graficznych oraz analiza warunków pomiarów pisma stanowiącego testament holomorficzny z dnia 24 grudnia 2019 roku wskazuje, że treść widniejąca na przedmiotowym dokumencie oraz podpis zostały sporządzone przez dwie inne osoby. Jedynie podpis pod treścią testamentu został nakreślony przez spadkodawcę W. K. (1).

(dowód: opinia biegłego sądowego z zakresu z zakresu badania pisma ręcznego K. G. – k. 105-123, opinia uzupełniająca biegłego sądowego z zakresu z zakresu badania pisma ręcznego K. G. – k. 219-219v)

Sąd zważył, co następuje:

Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku ma na celu ustalenie, czy osoba wskazana we wniosku jako spadkodawca zmarła, a jeśli tak – poczynienie ustaleń, kto i na jakiej podstawie, ustawy czy też testamentu, jest spadkobiercą zmarłego.

Zgodnie z art. 922 § 1 kc, prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi czwartej kodeksu cywilnego zatytułowanej (...). Natomiast zgodnie z art. 924 kc spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy.

Według treści art. 926 § 1 kc powołanie do spadku może wynikać albo z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (art. 926 § 2 kc). Należy przy tym zauważyć, że w polskim prawie spadkowym obowiązuje zasada swobody testowania, a więc swobodnej możliwości dysponowania swoim majątkiem na wypadek śmierci. Testamentowy tytuł powołania do spadku wyłącza – z zastrzeżeniem wyjątku określonego w art. 926 § 3 kc – powołanie z ustawy także wówczas, gdy osoby powołane w testamencie należą do kręgu spadkobierców ustawowych. Generalnie więc powołanie do dziedziczenia z testamentu ma pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym, co zabezpiecza pełną realizację swobody w dysponowaniu majątkiem na wypadek śmierci.

Formy testamentu dzielą się na dwie kategorie: testamenty zwykłe (art. 949–951 kc) oraz testamenty szczególne (art. 952–955 kc). Testamenty zwykłe co do zasady mogą zostać sporządzone w każdym czasie i jeżeli nie zostały odwołane przez testatora, trwale wyznaczają porządek dziedziczenia.

Podstawową formą testamentu zwykłego jest testament własnoręczny (holograficzny). Zgodnie z treścią art. 949 § 1 kc spadkodawca może sporządzić testament holograficzny w ten sposób, że napisze jego treść w całości pismem ręcznym, podpisze go i opatrzy datą. Z kolei naruszenie przynajmniej jednego z dwóch pierwszych wymogów skutkuje zawsze nieważnością całego testamentu (art. 958 kc). Natomiast brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu własnoręcznego, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów (art. 949 § 2 kc).

W realiach niniejszej sprawy uczestnik postępowania J. K. (1) wniósł o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym ojcu na podstawie testamentu z dnia 24 grudnia 2019 roku, który miał zostać przez niego odnaleziony w budynku chlewni. Wnioskodawca oraz pozostali uczestnicy postępowania kwestionowali ważność przedmiotowego testamentu i wnosili zgodnie o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy. Motywują swoje stanowisko w sprawie podnosili, że w ich ocenie treść testamentu, na który powołuje się uczestnik postępowania J. K. (1), nie została sporządzona w całości przez ich zmarłego ojca.

Mając zatem na uwadze powyższe rozważania prawne oraz stanowiska stron postępowania, a w szczególności zarzuty podniesione przez wnioskodawcę oraz uczestników postępowania co do ważności przedłożonego testamentu, zasadnym było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego na okoliczność ustalenia, czy podpis na testamencie z dnia 24 grudnia 2019 roku został sporządzony przez spadkodawcę W. K. (1), a także czy całość tego testamentu została sporządzona przez tą samą osobę. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż kwestia ta wymagała wiadomości specjalnych i miała bezpośrednio przełożenie na poczynienie w niniejszej sprawie ustaleń w zakresie tego, kto i na jakiej podstawie, ustawy czy też testamentu jest spadkobiercą zmarłego.

Powołana w sprawie biegła sądowa K. G. wskazała, że pomiary cech graficznych oraz analiza warunków pomiarów pisma stanowiącego testament holograficzny z dnia 24 grudnia 2019 roku jednoznacznie wykazały, że treść przedmiotowego dokumentu oraz podpis zostały nakreślone przez dwie zupełnie inne osoby. Skonkretyzowała przy tym, że wprawdzie podpis został nakreślony przez spadkodawcę W. K. (1), jednakże jego treść już przez inną osobę.

Uczestnik postępowania J. K. (1) kwestionował powyższe ustalenia biegłej. Podnosił, że zmarły W. K. (1) cierpiał na niedowład ręki i miał problemy z pisaniem. Wskazywał również, że zachodzi wątpliwość, czy biegła dysponowała dostatecznym materiałem badawczym pozwalającym na sporządzenie miarodajnej opinii. Akcentował, że biegła sporządziła opinię w oparciu o dokumenty jedynie podpisane przez spadkodawcę, a nie napisane przez niego w całości, a tym samym dyskusyjnym pozostaje, czy zgromadzony i dobrany do badań materiał dowodowy był wystarczający dla dokonania szczegółowej analizy porównawczej próbek pisma w celu określenia autentyczności i jednorodności pisma probanta.

Specyfika oceny dowodu z opinii biegłego wyraża się w tym, że sfera merytoryczna opinii kontrolowana jest przez Sąd, który nie posiada wiadomości specjalnych, w istocie tylko w zakresie zgodności z zasadami logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 marca 2022 roku sygn. akt I AGa 118/21, publ. LEX nr 3346786, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 października 2020 roku sygn. akt III AUa 329/19, publ. LEX nr 3147191, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 listopada 2013 roku sygn. akt I ACa 695/13, publ. LEX nr 1415938). Zadaniem biegłego sądowego jest wyłącznie dokonanie oceny zebranego i przedstawionego materiału z perspektywy posiadanej wiedzy naukowej, technicznej lub branżowej i przedstawienie sądowi wniosków umożliwiających poczynienie właściwych ustaleń faktycznych i właściwą ocenę prawną znaczenia zdarzeń, z których strony wywodzą swoje racje (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 lipca 2020 roku sygn. akt I AGa 50/19, publ. LEX nr 3052709). Z kolei samo niezadowolenie strony

z niekorzystnych dla niej konkluzji opinii biegłego sądowego nie stanowi podstawy jej dyskwalifikacji i ponownego przeprowadzania takiego dowodu (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 sierpnia 2020 roku sygn. akt I AGa 217/19, publ. LEX nr (...)).

Kierując się powyżej zaprezentowanymi poglądami judykatury Sąd rozpoznający niniejszą sprawę zgłoszone przez uczestnika postępowania J. K. (1) zastrzeżenia co do sporządzonej opinii uznał za nieuzasadnione. W ocenie Sądu opinia biegłej K. G. – zarówno podstawowa, jak i uzupełniająca – była przygotowana w sposób profesjonalny, fachowy i poparty rzeczową argumentacją. Nie budziła przy tym żadnych wątpliwości zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym. Biegła szczegółowo odniosła się do zagadnienia zawartego w treści postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego, a przy tym wyczerpująco i drobiazgowo je uzasadniła oraz wskazała, na jakim materiale badawczym, założeniach i przesłankach oparła poczynione wnioski. Zawarte w opiniach tezy wyrażone zostały w sposób jasny i zrozumiały, a wnioski w sposób logiczny wyciągnięte z poczynionych ustaleń. Ponadto w opinii uzupełniającej biegła podtrzymała wyrażone w opinii podstawowej wnioski i w sposób kategoryczny wskazała, że nie widzi potrzeby uzupełnienia materiału porównawczego. Co więcej, podkreśliła okoliczność, iż dokonała wstępnej analizy przedłożonych przez uczestnika postępowania J. K. (1) wraz z wnioskiem o uzupełnienie opinii dwóch dokumentów stanowiących pisma sporządzone przez spadkodawcę i stwierdziła, że nawet w przypadku przeprowadzenia przez nią badań uzupełniających – wnioski wyrażone w opinii podstawowej zachowałyby swoją aktualność.

W świetle wniosków opinii biegłej sądowej oraz wyrażonego przez nią w opinii uzupełniającej stanowiska, jak i wobec faktu, iż w zasadzie już na pierwszy rzut oka widocznym było, iż istnieje duże prawdopodobieństwo, że treść testamentu przedłożonego przez uczestnika postępowania J. K. (1) oraz widniejący na nim podpis zostały sporządzone przez dwie różne osoby, co zostało potwierdzone przez biegłą, Sąd uznał, że bezprzedmiotowym byłoby prowadzenie postępowania dowodowego zgodnie z wnioskiem J. K. (1) o przeprowadzenie opinii uzupełniającej biegłego z zakresu badania pisma ręcznego, jak i dopuszczenie dowodu z zeznań świadków S. M., J. K. (2) oraz W. K. (2) na okoliczność ustalenia, czy zmarły testator zasięgał wiedzy, jak powinien wyglądać testament oraz czy otrzymał na piśmie wzór takowego testamentu. Na przeszkodzie uwzględnieniu tych wniosków stały tak względy merytoryczne, jak i względy ekonomiki procesowej, gdyż przeprowadzenie wnioskowanego dowodu przedłużyłoby znacznie postępowanie i spowodowałoby wystąpienie dodatkowych nieuzasadnionych jego kosztów. Przy tym bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawało ustalenie, czy zmarły zasięgał wiedzy, jak powinien wyglądać testament oraz czy otrzymał na piśmie wzór takowego testamentu.

Wiadomości specjalne wykazały bowiem, że testament z dnia 24 grudnia 2019 roku nie spełnia wymogów przewidzianych w art. 949 kc, a to wobec faktu, iż nie został on w całości sporządzony przez spadkodawcę, co czyni go nieważnym. Okoliczność ta przesądza zaś o braku podstaw do orzekania na jego podstawie w postępowaniu spadkowym. W konsekwencji ustalenia, że spadkodawca nie pozostawił ważnego testamentu, nie budzi wątpliwości, że stwierdzenie nabycia spadku winno in concreto nastąpić na podstawie ustawy.

Stosownie do treści art. 931 § 1 kc, w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Część przypadająca małżonkowi nie może być jednak mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

Z kolei według art. 1012 kc, spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić. Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Brak

oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 kc).

Sąd uznał zapewnienia spadkowe wnioskodawcy za wystarczające do ustalenia, że spadkodawca nie posiadał innych spadkobierców niż tych, którzy zostali wymienieni we wniosku inicjującym niniejszym postępowanie. Mając na uwadze fakt, że spadkodawca w chwili śmierci był wdowcem oraz posiadał pięcioro dzieci – W. K. (1), J. K. (1), M. K., B. P. oraz Z. T., nie sporządził ważnego testamentu, żaden ze spadkobierców nie został uznany za niegodnego dziedziczenia oraz nikt nie składał oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku po zmarłym, a przy tym spadkobiercy ustawowi nie odrzucili spadku w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedzieli się o tytule swego powołania ((...) § 1 kc), zasadnym było stwierdzenie nabycia spadku po W. K. (1) zmarłym dnia 6 marca 2021 roku, w tym w zakresie wchodzącego w skład spadku udziału w gospodarstwie rolnym położonym w miejscowości R., gmina P., na podstawie ustawy przez dzieci spadkodawcy W. K. (1), J. K. (1), M. K., B. P. i Z. T., synów i córki W. i H. – po 1/5 części przez każdego z nich.

Mając powyższe na uwadze – na podstawie art. 926 § 1 kc w zw. z art. 931 § 1 kc – orzeczono jak w punkcie I postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o ogólną regułą wyrażoną przez art. 520 § 1 kpc (pkt II postanowienia).

Nie ulega wątpliwości, że to z uwagi na stanowisko uczestnika postępowania J. K. (1) w realiach niniejszej sprawy zachodziła konieczność przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu badania pisma ręcznego, co wygenerowało określone koszty. Nieuiszczone dotychczas koszty związane ze sporządzeniem przedmiotowej opinii, które zostały tymczasowo poniesione przez Skarb Państwa wyniosły 1.868,66 złotych. Uwzględniając powyższe Sąd – na podstawie na postawie art. 113 ust. 1 w zw. z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2022r. poz. 1125) w zw. z art. 520 § 3 kpc – nałożył na uczestnika postępowania J. K. (1) obowiązek uiszczenia 1.868,66 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt III postanowienia).

/-/ sędzia Krzysztof Połomski